

ביצה פרק ראשון ביצה

ב"ש אומרים והוא שחשב עליו וכו' וב"ה אומרים אף משימות המת. וקא סלקא דעמך דמיירי בכלים לדמפרע ויהיה דפליגי כשנפתח אחד מהם ובכלים לדמפרע והא דקאמר לעיל נפתח אחד מהם הוא תמא והן טהורין ולא פליגי ב"ש מיירי בכלים

אבל היכא דליכא דקר געוין לא אי נמי עדי כאן לא קאמרי ב"ה הכא אלא כיון דמוקצה הוא בעומד ואומר זה וזה אני נוטל סגי אבל התם לא אלא אי קשיא הא קשיא ב"ש אומרים אין נוטלין את העלי לקצב עליו

בשר וב"ה מתירין אלמא גבי שמחת יו"ט ב"ש לחומרא וב"ה לקולא ורמינהי השוחט חיה ועוף ב"ש וכו' אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה ממאי דלמא לא היא עד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא היכא דאיכא דקר געוין אבל היכא דליכא דקר געוין לא אי נמי עדי כאן לא קאמרי ב"ה הכא אלא דאיכא תורת כלי עליו אבל התם לא אלא אי קשיא הא קשיא ב"ש אומרים אין נותנין את העור לפני הדורסן ולא יגביהו אלא אם כן יש עליו כוית

בשר וב"ה מתירין אלמא גבי שמחת יו"ט ורמינהי השוחט חיה ועוף ב"ש וכו' אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה ממאי דלמא לא היא עד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא היכא דאיכא דקר געוין אבל היכא דליכא דקר געוין לא אי נמי עדי כאן לא קאמרי ב"ה הכא אלא דאיכא תורת כלי עליו אבל התם לא אלא אי קשיא הא קשיא ב"ש אומרים אין נותנין את העור לפני הדורסן ולא יגביהו אלא אם כן יש עליו כוית

רבינו חננאל

פיסקא בית שמאי אומרים לא יטול אלא א"כ נענע מע"ש כו'. ואוקמה רב חנן בבריכה ראשונה. פירוש באפרוחין חדשין שלא הולידו בזה השוכב אלא בריכה אחת, והן הן שבשוכב, ואין שם אפרוחין וזולתם. ב"ש סברי אם לא יכנס בשוכב מע"ש יעמד עליו, חיישינן שמא כשיבא בידה לטול האפרוחין, יראה השוכב שאין בו יונים הרבה ויתירא לטול מהם, שמא כיון שלא ימצאו במי יצטווהו, יברחו הנשארם, ואם לא יענעו, מקרי ואמר זה וזה אני נוטל ומתנחם ולא יטול, ונמצא בטל בשמחת יו"ט. אלא אם יבא ויראה וינענע ויעשה מעשה, (והיה) [ודאי] ברי"ט אינו מתנחם. ובי"ה כולי האי לא חיישינן, אלא באומר זה וזה אני נוטל, ואקשינן למה לי לממר זה וזה אני נוטל, א"כ שאל עיין האפרוחים, אלא [יאמר מע"ש] מזה השוכב שניטל מזה, אותם שניטלו ברי"ט נתברר הדבר כי הן שחוכרי מע"ש. וכי תימא ב"ה לית להו ברייה, והתנו באהלות פ"ז המת בבית ולו פתחין הרבה כולן נפתח אחד מהן הוא טמא וכולן טהורין, חיוב להוציא באחד מהן כו'. עד ובית הלל אומרים אף משימות המת. פירוש, אילו הפתחים יש מהן שלהן (3) [אהל], כגון זיזין מבחורין, והמת בבית, ומאחילין הויזין שהן מחוץ הפתח על בני אדם או על כלים כולן טמאין, שאין לך פתח [שאינו עשוי] לבוא ולצאת, וקיייל שכל פתח העומד לפתח פתחו דמי, ואינו חוצץ בפני הטומאה אלא דבר הטהור לגמרי. ותנן בפרק היסודין פ"ז מהן האגף ולפנים כלפנים מן האגף ולחוץ כלחוץ. ואסיקנא אגף עצמו בשערי עזרה כלפנים, בשערי ירושלים כלחוץ, מפני שמצורדין מגינין תחתיהן בחמת ובגשמים, ואם נפתח אחד מהם, נטוהו טהמת הפתחים האחרים הטימה לגמרי ויוצאת, וכל מי שתחת הויזין טהור טהור, הוא, ולא תימא דלא מטוהו שאר פתחין עד דפתח אחד מהן, אלא אפילו לא פתח אלא חישב לפותחו בלבד, טהור שאר הפתחין. מיהו בית שמאי אומרים צריך לחשב קודם שימות המת, ובית הלל אומרים אף משימות המת אם יחשוב דיו. ודיקתין מינה כיון דאמרי ב"ה אף משימות המת דיו, כלומר משעבי שמת המת בבית, כל מה שהיה תחת הויזין ותחת האגף שעל כל הפתחין בין אדם ובין כלים טהורין, דכיון דחישב משעבי שמת הפתח פלוגי הוא טמא וכולן טהורין, ותברר אחר שהסכים עכשיו לפתחו אצלו היו פתוח מקודם לכן, והנה יש לבי"ה ברידה, ופיקתין לעולם לית להו ברידה, ומשנתנו זו האיתמר עלה אמר רבה לטוהר את כל הבא תחת האגף ותחת הויזי שעל הפתחין מאחרי שחישב, אבל מה שהיה למפרע לא, אלא כל מה שהיה מקודם תחת האגף ותחת כל הפתחין טמאין, ואע"ג דלענין שבת שנינו אסיקנא משמטת ב' ושריות, בזמן שהפתח פתוח כלפנים ועל כלחוץ, הכל לענין טומאה לא, אלא כיון שעומד לפתח כפתוח דמי. ר' אבא אמר למפרע ואית ליה ברידה, והכא היינו טעמא דבי"ה שצריך לומר זה וזה, שאם אמרו לו במיכן אני נוטל למחר טמא, יאמר בדעתו כל השוכב היחנתי לי ומותר לי

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ג"ש וכו' א"כ מיירי דנשאר יב"ש ס"א דנשרף:

הגהות מהר"ב

רש"י ד"ה ט"ל טמאים וכו' שגזרו חכמים טומאה וכו'. יב"ש עיין לקמן דף ל"ח פ"ג ש"ב ד"ה גדאלייתא וכו' פי' דהוא הלכה לנשוא מלני ועיין שטת מקובלת מאן הרגיש בזה. ועיין מ"ש בספר דרך ארצה בל"ג ס' וד"ק. וע"ע בתרי"ט פ"ז דהאלת מ"ש בזה ובפ"י כאן:

לעני רש"י

קובי"ד [קובי"ד].

מוסר תוספות

א. שכן מיהא למחשבה אם טהורים למפרע או לא. ש"ש ב. שיש כאן מעשה דמיהו לטהרה. משעת פתיחה. ג. שאם נאכל המת ולא יצא מעולם לחוץ, כגון שאכלוהו כלבים שם, כל הפתחים טמאים והכלים שצמדו שם הן טמאין, ולא תועיל להן פתיחה אחת מזה לטהרה, דאימתי מועלת הפתיחה בזמן שנפתח בעוד שהמת שם דאמרי מיכן עתיד להוציא, אבל כיון שיש המת שם לא תועיל להן פתיחתו לטהרה. מוס' י"ד.

מוסר רש"י

אין נוטלין את העלם על גבולתו לאיסור בלתי מכתשת משום ה"ה אפי' לית ביה טמא (קט"ו א'). דאין בנין בכלים ואין טהרה בכלים. אין איסור בנין וטהרה בכלים אלא בבנין דמיידי כגון כל דהו, והעשה כלי או גומיו ביו"ט או בשבת, משום מהם בפטש הוא דמיידי, שהוא חיוב כל דבר מלאכה, או אם הוא דמי שהוא מחליקו מיידי משום מנתק, ואם יבין אצטע חייב משום מנתק, אין אונס או מסך לא חופי, אבל בנין לאחייבי בטלוק וטהרה, דהא

דמן (שבת ק"ב): הדינה כל שהוא בנתיים מן (קט"ו יא) וכו' (קט"ו ב'ב). לא יטול. מן הגזלות, אלא אם כן נענע מבעוד יום. וכל מי שבינה דמיו בעלמא, דמפרש לקמן טעמא דלמא נמתי כי שקיל להו חייב עלייהו ומתקן (דע"ל ט'). כולן טמאין. כל כלים הנמונין בעיני האסוקופה טמאין, ואע"פ שאינם כהן המת, מפני שאין אנו יודעין צדו פתח ויציאתו ופתח שעתד ללכת בו מיעוט מיד, וטעמא ליכא אלא הלכות טומאה ה"ה גמרי לה, ואפילו הלוטע של טעם על טעם טמאין, דכיון דכולן טמאין לא מוכחא מילתא ביה כפי פירוש ליה (ש"ד ר"ב ט'). נפתח אחד מהן, ודאי כהוא מפיק ליה (ש"ס). שיש בו ארבעה על ארבעה. פתוח מ"ד על ד' אינו חשוב להליל על השאר (ש"ס). עד שלא ימות המת. ללא נמא להו טומאה אשאר פתחים, אבל משימות המת כבר נעטמו הכלים ולא אמרינן הוכרי דמפרע נמי דעמיה לאסוקי כהאי פיתחא, אלא נמא להו טומאה, ואפילו כלי הנבזין שם נלחמך ממשע טמאים, דכיון דנפתח להו טומאה מו לא סלקא מימייהו במתעשה עד דעבר להו מעשה ממש דפתח ליה להי ונתיי לטהר את האחרים מכלן ולהבא דמקמי לעיל נפתח אחד מהן כ"י (ש"ס). אף משימות המת. דאמרינן ש' ברידה דמאמול דעמיה כהאי פיתחא ולא נמא טומאה לאחייבי ואפילו כלים דקודם ממשע טמאין (ש"ס). לטהר את הפתחים מכאן ולהבא. כל דאמרינן ב"ה אלא היכא דאיכא דקר געוין וכו' אלא היכא דליכא דקר געוין ואין הוא דקאמרי, אבל כלים דמעיקרא לה, דאין ברידה לגמרי הוכרי דקודם שימותו וכו' דעמיה להאי פתחא (קט"ו ט"ז).